

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK.

Egy évre . . . 10 K. — f.
 Hat óra . . . 5 K. — f.
 Három óra . . . 2 K. 50 f.
 Egyes számok ára 20 fillér

BARS

HIRDETÉSEK

□ centiméterenként - 4 fillér
 Nyilttéri közlemények garmond
 soronként 30 fillér.

Gyakori hirdetések és a felvétel
 összekötésében levő hird. irodák
 arrendményben részesülnek.

KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

A kéziratok a szerkesztőséghez küldendők.

Kéziratok vissza nem adtnak.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KERSEK JÁNOS.

Megjelen vasárnap reggel.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NOVOTNY ERNŐ.

FŐMUNKATÁRS: JAROSS FERENC.

A hirdetőket, előfizetéseket s a reklamációkat a
 kiadóhivatalba kérjük utasítani.

A LAP KIADÓJA: NYITRAI ÉS TÁRSA r. t.

A közegészségügy államosítása.

Minden államnak legnagyobb gondját kell, hogy képezze a közegészségügy. Már a biblia korszakbeli, az ókori államok tételes törvénybe foglalták az egészségügyi intézkedéseket. Nézzük meg Mózes öt könyvét; az abban foglalt parancsok tulnyomó része egészségügyi okokra vezethető vissza. Platon ideális államának felépítését csak akként tudta elképzelni, ha életerős generációt nevel. A régi római birodalom nagysága is főleg a közegészségügyre vonatkozó alaptörvényeken épült fel, s a közegészségügyet ugy a köztársaság vezetői, a konzulok, mint előbb a királyok s utóbb a császárok is mindenkor állami kezelésbe veendőnek mondták ki.

Utóbb szinte csodálatosan aláhagyatott a közegészségügynek első rangu alaptörvény gyanánt való kezelése, noha a folytonos háború s ebből származott járványos betegségek még indokoltabbá tették volna a közegészségügynek az államok által való kezelését. Az államok egyenként kiejtették kezükből a közegészségügynek állami kezelését s csak az újabb időben — először Anglia, utóbb a többi államok is tartották állami feladatnak a közegészségügynek állami kezelésbe való átvételét.

Nálunk a közegészségügy a legújabb időkig a senki gyermeke volt, nem gondolt vele senki. Hozattak ugyan később tételes törvények, melyek a közegészségügy egyik-másik intézményére vonatkoztak, azonban még ma sincs egyöntetűleg szabályozva, pedig nemsokára a közigazgatás államosítása is el fog következni. Ebből az alkalomból, mivel az egészségügy egyik legfontosabb része a közigazgatásnak, természetes, hogy ezt is bevonnák az államosítás keretébe és ez időpont a legtermészetesebb és időszerűbb is volna.

Tapasztalhatta már mindenki, hogy egészségügyi törvényeinknek és intézkedéseinknek azért nincsen kellő eredménye, mert az arra elsősorban hivatott tényező, a község a maga bírójával és előljáróságával nincsenek meggyőződve ama rendeletek fontosságáról és jelentőségéről. A mai keretekben tehát lehetetlen kellő módon imperative eljárni, a sajnos, legtöbb helyen jelentkező indolencia miatt amelynek forrása nem annyira a rosszakarat, mint inkább a tudatlanság. Innen van aztán, hogy a fertőző betegségek

ellen való óvintézkedések, az első ragadós betegek kellő időben való bejelentése sok helyen a legnagyobb közdelemmel vagy alig vihető keresztül.

Ha valahol kigyult egy ház, a lakosság részint emberszeretetből, részint saját jól fölfogott érdekéből siet a mentéshez, de a behurcolt első vörhenyesetről alig értesülünk, és ha értesülünk is, alig tudjuk a kellő intézkedéseket megtenni. Ha köztudatba ment, hogy az égő házat el kell oltani már csak azért is, mert a többi ház is veszedelemben van, segédkezet kellene nyújtani a községi lakosságnak abban is, hogy az első ragadós beteget elkülönítsük és megmentjük. Aki a községi viszonyokat ismeri, nagyon jól tudja, hogy ettől még nagyon messze vagyunk és az egészségügyi kultúra ügye még mindig késik az éji homályban.

Sok községben pocsolya talajvizet isznak és nincs mód rá a legtöbb helyen, hogy megfelelő ivóvizet szolgáltató kuttal lássuk el az embereket egyszerűen azért, mert nem akarják belátni annak fontosságát és közérdeklő voltát. A legtöbb helyen nem tudunk megfelelő járványkórházat létesíteni, mert nem akarjuk belátni, hogy az nemcsak a kolera, hanem az ugyszólván mindennapos járványszerű ragadós betegségek ellen való védekezésül is szolgál. Ha a fertőző betegségből felgyógyult a gyermek, a ruhaneműt és az egész lakást fertőtleníteni kellene és legnagyobb küzdelmekkel sem tudjuk elérni, hogy a községek legalább körjegyzőségenként tanult és szakszerűen kitanított fertőtlenítőkhöz jussanak, pedig ezek, mint községi egészségügyi örök, igen becses szolgálatot teljesíthetnének!

A járvány kitör a faluban, óriás pusztítást végez a gyermekcseregben, szaporodnak az apró sirkeresztek a temetőben, a szomorú eseménynek hamar hírmondója akad és kitűnik, hogy sem kútja, sem járványkórháza, sem fertőtlenítője nincs a községnek. De még nagyobb városokban is pl. mint nálunk is, sok a hiány az egészségügy terén. Ha aztán megvan a baj, akkor bűnbakot keresnek, rácsapnak egyes tisztviselőkre és megfélemlenek arról, hogy egyesek küzdelme meddő és hiába. Nem az egyén a hibás, hanem a rendszer, melynek gyarló keretében a legjobb törekvések is hajótörést szenvednek!

A történelem, társadalom és élet igazolja, hogy csakis azok az eszmék tudnak diadalhoz jutni, amelyeket erős köztudat tart felszínen, egy hatalmas

imponáló és követelő higienikus köztudat még mindig nem fejlődhetett ki a nép egészségügyi tudatlansága miatt. Másrészt azonban az is bizonyos, hogy „kormányozni annyit jelent, mint előrelátni“ és így az államhatalomnak, látván, hogy ez a mai állapot a maggyarság léteérékének rovására megy, haladéktalanul hozzá kell fognia az egészségügy államosításához.

Nem volna szükség a közegészségügy államosítására, ha maga a nép főkötelességének tartaná a higienikus intézkedések betartását. Csak hogy látjuk azt, különösen járványok idején, hogy a nép alsóbb rétegei, de még az értelmesebbek közül is sokan, mennyire fumigálják a hatóság egészségügyi intézkedéseit, s mennyire nem tartják meg az orvosok rendelkezéseit.

A közegészségügy államosítását fontosabbnak tartjuk a közigazgatás államosításánál, mert a közegészségügy kérdésének helyes megoldásától függ a jövőendő generáció, a jövőendő Magyarország életképessége. Nem ok nélkül iparkodnak az összes államok a közegészségügy legapróbb részleteit is tételes törvényekkel szabályozni. Nekünk, akiknek e tekintetben valamennyi nyugati államnál több a tennivalónk, első kötelességünk, hogy közegészségügyünk adminisztrációját állami feladattá tegyük.

VÉRBOSSZÚ.

Ha kívül van is a cigány a mi társadalmi életünk rendjén, ha nem is tartja magára nézve érvényesnek a mi jogrendünket; megvan az ő külön társadalmi rendjük, melynek ép úgy érvényt igyekeznek szerezni, mint ahogy azt az államvezetett társadalom teszi. — Bár itt folyik le a szemünk előtt az ő életük, bámulatosan kevésbé törődünk velük, alig van még a hivatalos körökben is, ki valóban ismerné őket, ki bele tudna hatolni az ő exclusiv életrendjükön belüli régiókba s nincs senki, ki meg tudná fejteni azt a titkot, mely ezt a népet a nomád élet sekeleyes viszonyaiba kényszeríti s az erkölcsi posványból nem engedi felemelkedni. Ha látjuk őket végig kocsizni az utcán, kicait megbámuljuk a meztelenségüket s testükön a patinává stílizált piszkot, a festői kulturálatlanságot, télen mikor jól feibundázottan kocsizunk az országon, kicsit megsajnáljuk őket, s csodálkozunk az életerőn, mely a természettel dacolni tud, — csodálkozunk, de voltaképpen nem törődünk velük, legfeljebb akkor, mikor az ősemler feltámad bennünk, s egy-egy vandáli kegyetlenséggel elkövetett vérengzés ad életjelt róluk. A Cigánykérdés régi

problema már a papíroson, de érdemleges lélektani eredményekkel még senki sem állt elő, pedig a cigánykérdés kulcsa annak a kezéből fog kikerülni, ki azt a titkos, hatalmas erőt, mely a cigányokat nem engedi kiemelkedni nomád életmódjukból, nevén nevesi, s aki megtalálja a szérumot, mely őket a kulturára képessé teszi.

Egy kis epizódja játszódott le szemünk előtt a héten a cigányok életénél. Ritka alkalom, mert ők belső ügyeiket nem szokták a nyilvánosság számára rendezni. Észrevétlenül születnek, szeretnek, s halnak meg. Anyakönyv, protokoll, hivatalos lajstromok keveset tudnak róluk, ha csak a büntügyi lajstrom nem. Nagy oka lehetett, vagy csak a véletlen műve, hogy most itt játszották el előttünk a város kellő közepén a legteljesebb nyilvánosság előtt. S hogy mi volt az ok, valójában még sem tudjuk.

A függöny csak egy pillanatra ment szét előttünk, csak a bosszút láttuk, a véres baltát és kést, a bezuott fejet s eltört kart, azután újra bezárul a függöny s a lélek mégis ismeretlen. Az előzmények homályban. A cigány nép exclusiv, nem szívesen enged beletekintést a maga faragatlan, de mégis komplikált lelkébe.

Csak annyit láttunk, hogy egy sátoralj cigányt üldözött s utolért egy másik sátoralj a ősember s pár perc múlva félholt férfiak, véres balták heverték a porban a sírányozó asszonyok és purdék között. Bosszút, véres bosszút kellett állani valamiért, az igazságnak elégtételt kellett szolgáltatni.

Az igazságszolgáltatás legkezdetlegesebb formája érvényesült. Minden társadalmi alakulatnak vannak szabályai, melyeket tiszteletben kell tartania mindenkinek, ki a társadalom keretén belül él, ha nem akarja kitenni magát a társadalom sújtó kezének. A népharag, meg az esküdtsékek tárgyaló természetű fölfalásig megölti, s mely abuzugot kiált a gyilkosra ugyanaz az érzés, mely

Amerika őslakóinál lincselést eredményez. Ez a népharag érvényesül minden társadalom büntető szabályaiban, a cigányoknál direkt s azonnal, civilizált, államházi szervezett társadalomban a büntetőjog szabályai szerint. Az ősnép nem okoskodik sokáig, hanem első felháborodásában bosszút áll a megöli, ki vétett erkölcsi érzelme ellen. Alig is van ott más büntetés, mint a halál, legfeljebb a véletlen vagy az ellenállás akadályozza meg, hogy halálra ne gázolja, ki felháborodását felkeltette. Az ok is közömbös már akkor. Szerelémföltés vagy becsületeártás: mindegy. Mert az ősember lelkében, a cigányban is él a monogamia érzése.

Ugy tetszik, hogy a mi esetünkben is asszony áll a történet háttérében. Egy asszony eltévedt csókja volt a forrása a vérenek, melynek ki kellett folynia, hogy helyre álljon a becsület. Bizonyára túlzás lenne a dologból messzire menő következtetést vonni le. Vagy éppen piedestálra emelni a tettet, mint kinek tette becsületeszéből fakadt, annyit azonban koncedálnunk kell, hogy a cigánytársadalom sem nélkülözi az erkölcsi érzésnek azt a fokát, hol a becsület fogalma élő lelki tényezővé vált, mely működésbe jöhet, ha megsértik s halálos csapásra képes nemcsak az ő társadalmukon kívül állókkal szemben, de egymás között is, sőt itt talán még hatékonyabban.

Az asszony. Ez volt tehát a tengely. A cigánygyűlöletben felforrta a vér, összegyűlekeztek a üldözöbe vettek a csábító himet s véres bosszút állottak egész nemzetségen. Az ősember igazságot szolgáltatott.

Hogy ki a bűnös, hogy mi a vétkes, valószínűnek tartom, hogy a maga veltóságában soha sem fogja megtudni a bíróság. A cigánytársadalom már elintézte a maga igazságot s ami ezután jön, az már nem az ő társadalmi rendjüknek, hanem a miénknek az elégtétele, amivel ők már vajmi kevés közösséget éreznek.

A vizsgák.

Június a vizsgák: helyesebben a szellemi tornák hónapja. Mindenki, aki diák volt, ismeri a vizsgák győrtörő perceit. Maga előtt látja azokat a kintásokat, melyek a vizsgák időtartama alatt lefolytak. A legtöbb egyén még a megölt korában is viseli ennek káros következményeit. A vizsgától való félelem, rettegés felülta testi-lelki ereje összhangját, amelyet csak nagynehezen, avagy egyáltalán nem tudott helyrehozni. A vizsgák kiszípolozták energiáját; mint a kifacsart citrom került ki az iskolából az életbe. S ezt nevezik minálunk a modern nevelésnek? Olyan nevelésnek, amely ideges, megrokkant idegzetű egyéneket meneszt az életbe, oda, ahol csak erős s egészséges szervezet, idegzet tud kellően érvényesülni.

A mostani vizsgák a kényszer, még pedig a kalkulus kényszere hatása alatt állanak. Már pedig fizikai törvény, hogy minden kényszerhatás idővel megbosszulja magát. Olyan az, mint a mesterséges meleg hatása a növényzetre. Hiányzik a természetes meleg: a napsugár melege, mely minden növényt a természetes fejlődés felé vezet. A mesterséges, vagyis a kényszer-melegben tenyésztett növény élete, pompája, stb. csak ideig-óráig tartó. Így nyilatkozhatunk meg a mai vizsgákról is.

Különböző máz, látszat; cicoma a mai vizsga. Azoknak a koroknak a maradványa: amikor főleg az emlékező tehetőség s a szellemi tudomány érvényesült az iskolában. A tanuló, azt, amit a tanév tartama alatt emlékeztetbe vésett; a vizsgán szépen sorjában iraktarozta, még pedig egyénisége, önállósága latbavetése nélkül.

A tanuló tudott grammatizálni, ismert egy csomó nyelvtani szabályt; tudott az évszámokkal ügyesen banni; de nem tudott a dolog lényegébe bepillantani; a tanult anyagot saját egyénisége szerint felszínre hozni. S ez így van még ma is. S ahol semmi alkotás, produktív munka, egyéni megnyilatkozás. A mai vizsga csak a száraz elmét vizsgálja; míg ellenben a szív az érzelem, a kedélyélet számára sem jöhet.

A kényszer elfojtásának van áldozata. Sokszor és sokat vitatott kérdés: szükséges-e a kalkulus, vagy sem? A kényelmet

TÁRCA

Aranykeret sötét falon.

Megbűvölt Csipke rózsá vára,
Órzik vagy harcos bánatok.
Kivülről nézek ablakára,
Mert oda be nem juthatok.
Fővényes utak, rózsakertek,
Jaj, engem onnan kikapartek,
Rám kötvén az utálat.
Becsukták az ajtót, kaput.

Megszidták értem tegnap este:
Soká ültünk a fák alatt.
És az anyuska már kereste,
Hogy rákiáltott, elszaladt.
Most házuk táján csavarogva
Busan nézek az ablakokra:
Ó édes, első szerelem,
Az utat hozzád nem lelem.

Csendes merengő nyári alkony
Tűzet gyújt most a kék hegyen;
Biborsugár tör át a parkon,
S ragyog az ablaküvegen.
Kint a sötétben, át a rácson
Meredt szemem néz, hogy belásson,
Mint orrvadász az éjlesen...
Egy ablak nyílt ki csendesén.

Hallgat a háttér szürke árnya,
Feketen néz ki a szaló.
Csillag az ablakdeszka szélé:
Aranykeret sötét falon.
Aranykeret, s alakja benne
Mintha fehér Madonna lenn.
Féjén arany fény koszorú
Szeme szelíd és szomorú.

Xersék János.

Tanulmányút Vihnyére.

Június 8-án borongós reggelre ébredtünk s nem remeljük, hogy Vihnyére tervezett kirándulásunkat egyáltalán megtarthatjuk. Abban a reményben, hogy megváltozik az időjárás, csoportosultunk és kiindultunk a pályaudvarra. Útközben derülni kezdett az égbolt, a halvány nap már előre küldte néhány sugarát s mire kiértünk a pályaudvarra, ünnepi színt öltött a természet; az égbolt derült azúrját csak egy-egy felhőfosszlány tarkította és a rét harmateppjeit a nap aranyozta be ezernyi sugarával. Fűtűt a vonat s mi elindultunk, hogy kirándulásunk alkalmával megtanuljunk szeretni a természetet. A jókedv ütött tanyát körülünkben s míg vonatunk kanyargós pályáját futotta be, addig mi hol énekel szórakoztunk, hol pedig a természet szépségeiben gyönyörködöttünk. Jobbról balról a természet változatos panorámája tűnt szemünk elé; s még a „Tót kapu“-nak nevezett csodálatos sziklahegy képe ki se röpített lelkünkben, amelyben Isten műalkotó kezének erejét magasztaljuk, már is — most már az emberi alkotás romake gyönyörködöttette aethetikai érzékünket: a gotikus, benedeki templom bontakozott ki kettős tornyával a köcsös messzeségből. Ezalatt vidám hangulatunkban észre se vettük, hogy már erősen közeledünk végállomásunk felé, amit a romantikus fekvésű reviatyói várrom megpillantása juttatott

eszkünkbe. Végre megérkeztünk Szénásfaú állomásra s leszállva, kis ideig széjjel néztünk a bércektől koronázott völgykatlanban. Mennyi életet és az életnek mennyiféle nyilvánulását ismertük meg! Mennyi szépséget, mennyi gyönyörűséget! És mennél jobban belemerült lelkünk a természet szemlélésébe, annál több tanulságot és szépet fedeztünk fel benne. Nincs is hatalmasabb forrása a bölcsetségnek, szépségnek, mint a természet. Széiden borult fölénk a kék ég, csak egy rózsaszínű felhő úszik végtelen, kék síkján. A látóhatárt rovátkás hátú hegyek szegik be, mintha egy óriási vár bástyái lennének. Lábnk alatt hullámként áll domb, hegy, mező, völgy. Mint valami kis sziget emelkedik ki a határmezőségből a szalmazsufedelő házikokból álló Szénásfaú. A rétnek hímes, bársonyos szőnyege, a hegyoldalak csarjéktól zöldelő takarója ide mosolyog felénk. Röpke szellő megrázza a szomszédos erdő lombkoronáját, mely friss, zöld lombjait megrezzentve bólintgat. Mily szép, mily gyönyörűt mind-e! Lelkünk ünneledt gyönyörűséggel merült el a természet örök szépségének csodálásába.

Utunk kellemes volt, csak az erősen tűző napsugarak engedtek zivatarra következtetni. Mint egy sikló a síma víz tükrén, vagy a kanyargós vasút a sziklás, szakadékos hogydalon, úgy vonult mintegy 220 tagú karavánunk a poros országúton Vihnye-fürdő felé. Megérkezve, a délelőtti

szerető pedagógusok mellette kardoskodnak. Hisz nem ők, hanem a kalkulus tarít! Ennek kedvéért tanul a tanuló, nem pedig az élet, a fejlődés kedvéért. A középiskolai tanárok bizonyos hányada édes-keveses törődik a tanuló felé, a egyéb keveseségével. Ha nem hisz; menthetetlenül a modern Taygetoszra kerül. Hadd pusztuljon el az ilyen tanuló! Pedig azt mondom, az okot sohasem a tanulóban, hanem az iskolában s a tanuló környezetében kell keresnünk.

Minden tanulóban van bizonyos képesség, esetleg tehetség; melynek révén az élet számára felnevelhető. Az iskolának pedig az a kötelessége, hogy nem a saját akarata, kénye-kedve szerint nevegjen s tanítson, hanem a tanuló legyen az a központ, amely körül az iskola forog. Ki törődik manapság a buktat, az iskolából kiküszöbölt tanulókkal? Senki. Avult fel fogás és szolás: ha valaki nem tud az iskolában haladni, menjen iparosnak, stb. Hát az iparosnak nincsen szüksége a tudás kincseire? Minálunk azért oly gyatra, primitív az ipar, mert jobbára tanulatlan; vagy félig művelt egyének kezében van összpontosulva. Dobjuk el tehát a noteszt; küszöböljük ki a kalkulus s tarításunk, neveljünk, de úgy, hogy azt minden tanuló megérthesse, felfoghassa s egyenlőség szerint értékesíthesse. Ne a szellemi tudományokat, hanem inkább a konkrét, reális, a tanuló érdeklődő gókat rakjuk a tanuló öntevékenysége elé.

Ha végignézzük a középiskolák alsó osztályainak az anyagát, megdöbbenve tapasztaljuk, hogy az anyag a legkevésbé sem kedvez a tanuló fejlődésének, szükségleteinek. Valóságos szellemi torna, mely leginkább a különböző nyelvtanulásban gyakorozik.

Már pedig a 10—12 éves tanulókat korántsem az üres, pusztá szó, hanem a reális való érdekli. A vizsga valóságos próbacsepelet végez a tanuló szellemvilágával? Pedig a gyermek szellemvilága más természetű, mint az anyaföld termese; ahol néhány buzakereszt kicséplése révén az egész terület természetnek nagyságára, minőségére lehet következtetni! Legyen a tanulás produktív, alkotó munka; a tanuló önkifejtésének a szüleménye. Akoson, teremtesen,

még pedig az egész tanéven át. Azt, amit a tanuló az egész tanéven át alkotott; fizikai és pszichológiai lehetetlenségéknél fogva nem lehet a vizsgán néhány perc alatt újra alkotni. Azért a mostani vizsga pusztán kényszer, melynek mint már jeleztem, számos káros következménye szokott lenni. Maradványa a rabszolga-, a jobbágy-rendszernek. Épp ezért a modern szellem méltán kívánja a kalkulus és a vizsgák eltörlését, a tanuló szabadságát. A demokratikus iskolarendszer végét fogja vetni ennek az anomáliának s a pedagógust és a tanuló egyenlő vonalba fogja helyezni.

Szabolovszky István.

Különfélék.

— **Városi közgyűlés.** Városunk képviselőtestülete folyó hó 12-én rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek főtárgya a villamstelep megváltási ügye volt. Ez az ügy, mely a Hazai Villamosági r. t. súlyos anyagi zavarai miatt roppant nehezen bonyolítható le, egy újabb döntő lépéssel haladt előre. A megválasítt egyezség szerint ugyanis a városnak visszalépesi jog volt fenntartva az esetre, ha az ügy a folyó évi március 15.-ig nem lett volna lebonyolítható s illetve, ha március 15.-én is meg a társaság ellen csődeljárás lett volna folyamatban. Hosszas utánjárás után végre most nyert kétségszerűen kivüli megállapítást, hogy a társaság március 15.-én nem volt csődmentes, tehát a város visszalépesi jogát most gyakorolhatta volna. A közgyűlés azonban kimondotta, hogy a visszalépesi joggal élni nem kíván, hanem ragaszkodik az egyezséghez s azt, amint a fizetés feltételei beállanak, végleg le fogja bonyolítani. A Mangoró-őz utcájának kinyitási ügyében az érdekeltek megújították a múlt évben már elutasított kérelmüket, azonban a képviselőtestület ragaszkodott a múlt évi határozatához és kimondta, hogy az érdekeltek hozzájárulása nélkül — fedezet hiányában — az utcat kisasajátítani és kinyitni nem hajlandó. A polgármester indítványára kimondotta a közgyűlés, hogy új helypénzdíjszabályzatot nem alkot, hanem a régi, 1892. évi szabályzatot tartja fenn továbbra

is. Még több kisebb jelentőségű ügy elintézése után a közgyűlés véget ért.

— **A Reviczky-Társaság hatása a vidékre.** A Magyar Társadalomtudományi Egyesület balassagyarmati köre, olvasva a R. T. májusi közgyűlésének előző megnyitóját, Kondor Vilmos elnök és Both Antal titkár aláírásával felkereste a R. T.-ot „azon gondolat hatásától vezetve, melyben a Társaság célul tűzte ki a kulturális és irodalmi decentralizáció szolgálatára a többi vidéki várossal való kulturális kapcsolat felállítását.” Irják a b.-gyarmatiak, hogy az ő egyesületük is ennek a decentralizációs szolgálatában áll; bejelentik, hogy a R. T. ez irányú munkásságában készséggel ajánlják föl segítségüket, egyben kérik azonos módokat megjelölését, melyekkel ez a „várva-várt kapcsolat” mielőbb létre is jöhessen. „Köveskúti elnök részletesen válaszolt a b.-gyarmatiaknak megjelölésén 1. a decentralizációra nézve az egyes kultúregyesületeknek körzetükbe eső városokban tartandó vándorgyűléseit s így újabb kulturális gócpontok keletkezésének előmozdítását, 2. a kapcsolatra nézve a kultúregyesületeknek egymás kebelében való vendégszerelését, egymással való érintkezését, egymás eszméinek kicserélését; végül rámutatott, hogy a kapcsolatot a kultúregyesületeknek egy országos szövetsége tehetné teljessé.

— **Kossuth Ferenc emlékezete.** A lévai ciszterciapártársulat *Repiczky János* ipartársulati elnök vezetése alatt Kossuth Ferenc halála alkalmából folyó hó 1-én koszorút helyezett a honvédelemre a nagy halott s a nagy eszmék harcosai iránti mely kegyeletének kifejezéséül.

— **Meghívó.** A főgimnáziumi Segítő Egyesület e hó 14-én d. e. 10 óra: a főgimn. II. oszt. tantermében közgyűlést tart, amelyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívja az igazgatóság.

— **Tízéves találkozó.** A lévai irgalmas nőverek intézetének azon polgári leányiskolai növendékei, akik 1904-ben váltak el az intézettől, — t. hó 7-én ma egy hete, városunkban tízéves találkozóra jöttek össze, amelyen az iskolatársak majdnem mindnyájuk megjelentek. Delelőtt megátogatták az intézetet; kivonultak elhunyt barátjaik sírjára

a fürdőhelyiség megtekintésére szenteltük, az étkesze befejezése után pedig *Pintér Ferenc* kegyesrendi tanár vezetésével énekarunk néhány klasszikus szép dalt (Kapunk előtt a kúnál . . . ; Földiekkel játszó . . .) adott elő, amely csatátlan lelkesedést és tetszést váltott ki a jelenlevőkből; nemcsak az érdekeltek felek, hanem a fürdővendégek is oly lelkesedéssel tapsoltak, hogy a közönség megismételte a szép énekeket. Ezután *Janson Jenő* szavalt egy mélyérzésű költeményt (A koldus), amelyet teljesen átérzetetett a hallgatósággal, amiért a hálás közönség őt is tapaviharral tüntette ki. Hogy a tanulmányi út oly jól sikerült és maradandó emlékké lett számunkra, az főképp *Rassovszky Kálmán* kegyesrendi tanár érdeme, aki az egész kirándulás rendezését magára vállalta s minden igyekezetével és teljes odaadással fáradozott a kirándulás sikerén.

Az ének és szavaiat elhangzása után elmentünk a „*Kachelmann Károly és fia*” cég alatt világszerte ismeretes vasgyár megtekintésére, amely gyár talán ismertebb külföldön, mint hazánkban. A gyár történetéből is elmondhatok egyet-mást. *Kachelmann Oskár*, gyártulajdonos saivességéből, aki a gyárra vonatkozó adatokat a legnagyobb előzékenységgel volt kegyes rendelkezésemre bocsátani.

A Hodrus és Vihnye közötti hegység nyugati részében a selmeczi bányászat kezdetétől fogva voltak vasbányák, mert a

kohóknak vasércre volt szükségük, hogy az ezüstercnek szilícium tartalmát elsalakítsák, Ruda, Treutscher, Piescher, Tsubernik, Sicora tárnák és aknák folyvást művelésben állottak.

Az e bányákból termelt vasércet vasgyártásra is használták egy vasgyárban, amely Vihnyén a meleg fürdő alatt állott ott, ahol most *Kachelmann gépgyára* van. Az ércből az akkori szokás szerint közvetlenül gyártották az acélos kovács vasat.

A legkésebbi adatok szerint a viihnyi vasgyárat *Rösel Borbala* 1551. január 12.-én eladta *Kerl Vitus* bányapolgárnak 2000 forintért, ez pedig átadta azt mostoha apjának *Schlacher* Quirinnek. 1563. április 30.-án eladták *Schlacher* örökösei a viihnyi vasgyárat *Öder Lőrinc* és *Vitus* testvéreknek, akik azt a következő esztendő, 1564. április 11.-én mindenestül együtt átadták a városnak.

1600.-ban *Reutter Ulrich*, selmeczi polgár vette bérbe a hámost négy évre és fizetett a majorért, rétért, kertért, méhesért és a hámost minden hozzátartozóval és a fürdőházban lévő italmérséssel együtt az első évben 50 forintnyit, a következők esztendőikben pedig 100 forintnyit hasonlóan; ezenkívül 600 mássa vasat köteles volt évenként a városi kincstárba szállítani, amiért az első 3/4 évben mássánként 2 frt. 75 dénárt, azután pedig 2 frt. 50 dénárt kapott. A 600 mássán felül termelt vasat

eladhatta másnak úgy, ahogy tudta. 1610.-ben *Reutter* egy új hámost építtetett a régihez s azt részben a régi hámost számaival szerelte fel.

1633.-ban *Lorberer Konrad* építtetett a meleg fürdő alatt a hámoston túl egy vasolvasztót és még lejjebb a völgy szorulatnál egy hámost. Saját Ruda nevű bányájából termelte az érceket.

1638.-ban *Lorberer* két fűvót csináltatott Tajován az ő viihnyi vasgyára számára és *Dobsináról* egy olvasztómestert hoztatott, aki a kemenőét oly jól szerelte fel, hogy azóta csak félannyi tüzelőt fogyasztott, mint azelőtt; a termelt vas sokkal nagyobb mennyiségű és jobb lett.

E vállalat azután a selmeczi bányák általános pangása következtében valószínűleg megszűnt, mert később nincs említés róla. A következő adat már 1819.-ből való, amikor is *Kachelmann Gáspár*, a most élő testvérek dédatyja valami *Tersánsky* nevű egyéntől megvette; így került a *Kachelmann*-család birtokába. *Kachelmann Gáspár* 1835.-ben az egész gyártelepet átadta fiának: *Károlynak*. Ebben az időben nagyjából csak szerszámok készítésével foglalkozott a gyár, de megemlítendő az a körülmény, amely a család hazafiasságának fényes bizonyítéka, hogy 1848.-ban *Kachelmann Károly* készíttetett a honvédek számára ágyúkat, amiért később fogságot szenvedett és halálra, főbelövésre ítélték, de egy orosz tiszt közbenjárására meg-

hoz a róm. kath. és az izr. temetőbe; táviratilag üdvözltek a találkozási elmaradt társnőket. Délután a vidékre kirándulást is terveztek, amely azonban a rossz időjárás miatt elmaradt. Kirándulás helyett a délután a várkertben a nővérek között a legvidámabb hangulatban töltötték el.

— **Bírói kinevezések.** A király dr. Balogh Jenő aranyosmaróti törvényszéki bírót az adonyi járásbíróihoz a VII. fizetési osztályba sorozott járásbíróvá, — Hets Ödön pestvidéki törvényszéki jegyzőt pedig az aranyosmaróti törvényszékhez bíróvá nevezte ki.

— **Hymen.** Ordódi és alsóleierkői Ordódy László nygykereskenyi földbírtokos f. hó 8-án eljegyezte Gregersen Helgát Szobról.

— **Honvéd segédlelkészek kinevezése.** Bocsek Gyula a lévai honvédeképzési parancsnokság nyilvántartásában álló póttartalékos aranyosmaróti-, Frey Pál a besztercebányai honvéd kiegészítő parancsnokság nyilvántartásában álló póttartalékos lévai segédlelkészek róm. kath. honvéd segédlelkészek nevezettek ki.

— **Gyászír.** Mely részvételt vetünk Körmöcbányáról a szomorú hírt, hogy ott Klémén Béa, takarékpénztári igazgató és városi képviselő f. hó 4-én, munkás és közhasznú életének 79. és bő dog házaságának 50. évében elhunyt. Az áttérőn tisztelt öreg unak lült tetemeit e hó 6-án délután 4 órakor öszinte részvétel mellett helyezték örök nyugalomra a róm. kath. temetőben.

— **Nemeslelkű adomány.** Szent-Ivány Egon perepi nygybírtokos a gróf Magazy-fele hitbizományi uradalom értékének megbecsése alkalmából számára megajánlott 1800 korona munkadíjat — mint értesülünk — egy általa később meghatározandó aranyosmaróti vonatkozású jótékony cselekedet elmozdítására adományozta. — A nemes tett nem szorul bővebb dicsőítésre.

— **Eljegyzés.** Svarba József nygytanítóképző int. igazgató eljegyezte özv. Palkovics Blánét Léván.

— **A bírósági tisztviselők egyenruhája.** A bírák es igazságügyi hivatalnokok uniformisba való öltöztetése — mint

értesülünk — immár elintéztett kérdés. Az új bírói talár bő, köpenyszerű fekete domminó, magyar koronával s ehhez járul a süveg. A kezelő személyzet fekete sujtásos uniformist fog kapni, lilés színű hajtókával. A hajtókán a XI. fizetési osztályban levő tisztviselő egy rózsát, a kezelőtiszt két rózsát és az irodatiszt három rózsát fog viselni. Az irodatiszt ezüst gallért kap az egyenruhájára.

— **Lövészcsapatok versenye.** A vármegyénk területén levő ifjúsági-katonai lövészegyesületek (A Lévai Kath. Legényegyesület, a Vihnyepeszerényi Ifjúsági és az Aranyosmaróti Kath. Legényegyesület lövészcsapat) ma, folyó hó 14-én, délelőtt 9 órától kezdve a lévai katonai lőtérre tartják meg versenylövésztüket, amelyre a lövészet iránt érdeklődő közönséget ez uton is meghívja a rendezőség. A verseny után kiosztásra kerülnek a honvédelmi miniszter által adományozott tiszteletdíjak és esetleg más adományozott pénz- vagy emléktárgydíjak, amelyek a rendezőség halás köszönettel és szokat a lévai honvéd zászlóaljparancsnoksághoz kéri küldeni.

— **Az országos vásárok eltörlése.** Több vidéki ipartestület azon irattal fordult az ipartestületek országos szövetségéhez, hogy az indítson akciót a fölöslegesnek tartott országos vásárok intézménye ellen. Eisdőben arra irányult ezen akció, hogy a kereskedelmi kormány ne engedélyezzen újabb országos vásárokat. A szövetség tanácsa úgy határozott, hogy mielőtt a kívánt akciót megindítaná, véleményadásra kéri fel a vidéki városok ipartestületeit. Ennek megfelelőleg kérdőíveket szerkesztett és azokat megküldötte a vidéki ipartestületeknek. Ezen íven első fontos kérdés az, hogy a mai vásárok mennyiben tartottak meg kereskede mi szerepüket, vagy teljesen feleslegessé váltak-e? A többi kérdés azt kívánja tisztázni, nem vannak-e hátrányára a letelepült kereskedőknek és iparosoknak az országos vásárok, és van-e megfelelő haszna a vásároknak való részvételnek? Az akció megindításának ügyét a kérdőívek beérkezéig a szövetség felfüggesztette. Felhívjuk figyelmét kereskedőinknek és iparosainknak ezen, reájuk nagyon fontos kérdésnek kellő

megvitatására és véleményüknek, kívánságaiknak indokolt betérjesztésére.

— **A Reviczky-Társaság estéi.** A lévai Reviczky-Társaság szakosztályainak vezetősége, mint értesülünk, akként állapodott meg, hogy a téli felolvasó estéket november 4. 18., december 2. 16., január 6. 20. és február 3. 17. napján fogja megtartani és pedig mindig szerdai napon. A Társaság ezenkívül egy megnyitó táncmulatságot is fog rendezni, amelynek programját és idejét most fogja az elnökség megállapítani.

— **Az utazó közönség figyelmét felhívjuk,** hogy e hó 15-étől szeptember 14-ig Garamberzence felé induló vonat Léváról 11 óra 55 perckor indul.

— **Végbizonyítvány úrlapok.** A közoktatásügyi miniszternek az elemi iskolai VI. oszt. tanulók vizsgálatára vonatkozó rendeletében arról is történt intézkedés, hogy a szükséges nyomtatványok az egyetemi nyomda igazgatóságától ingyen beszerezhetők legyenek. Akik idejében fordultak az egyetemi nyomdához, amíg a készlet tartott, azok kaptak is végbizonyítvány úrlapokat díjmentesen; de a nyomtatványok már elfogytak s ezért most legcélsebb más forrásból megszerezni a bizonyítvány-lapokat.

— **Fontos reform az államvasutaknál.** A Máv. igazgatósága azzal a reformmal foglalkozik, hogy a vasuti küldeményeket terhelő utánvételei összegeket, smint befolyának, nyomban megküldik a postatakaréfpénztár utján a küldemény feladójának. Eddig igen hosszadalmas uton történt az ilyen pénzek kézbesítése. Az újítás meggyorsítaná és egyszerűsitené az eljárást. Az osztrák vasutakon ez a rendszer már életbe lépett és a Máv. igazgatósága most nálunk is meg akarja valósítani.

— **Névváltoztatás.** Kiskoru Ruzicska László, névéri születésű lévai lakos, állami tanítóképző intézeti növendék a belügyminiszter engedélyéből családi nevét „Kozgonyi“-ra változtatta.

— **Új tisztí orvos.** Körmöcbánya sz. kir. főbányaváros képviselőtestülete e hó 9-én tartott közgyűlésében rendőrorvossá dr. Klein Ödön gyakorló orvost választotta meg.

— **Football-verseny.** Ma egy éve alakult meg az a kis lelkes sportcsapat a Ker. Ifj. Társulatának védnöksége alatt, mely ma délután fél 5 órakor tartja első mérkőzését a vásártéri játszótéren. Ellentét az „Ipolyosi Testvedők Egyesülé“ football-csapatá leg. Mind a két részről a legjobb játékosokat választották ki és így a játék nagyon szépnek ígérkezik. Belépti díjak: Üllőhely 1 kor. állóhe y 50 fillér lesz.

— **Cigányok halálos verekedése.** Az alsóecsegi, garambókolai és nagysallói cigányok már hosszabb idő óta ellenséges viszonyban és valóágos hadi lábon voltak. Csak az alkalm hiányzott hozzá, hogy a három törzs komolyan összetűzőn egymással. Ez is elérkezett e hó 7-én, a lévai baromvásárt megelőző napon, amikor a három falu cigányai Léván a baromvásártéren kerültek össze. Már ott is heves szót-váltás es kisebb verekedés támadt közöttük. Délután 6 óra tájban az egyik csoport a külső vásártérről a Kohári-utca elején levő *Hídeg pince* kocsmához tért be, ahová a többiek is követték. Itt tört ki azután a rémes és véres verekedés. A szekeréről előkerültek az ólmos botok, fejszék, löcsök és sátorrudak. Az általános dulakodásban még az asszonyok is részt vettek; igen sok sebesülés történt. *Ráfasi* Ferenc 37 éves cigány anyjára megsebesült, hogy néhány óra múlva meghalt. Súlyos sérüléseket szenvedtek: Lakatos János és Lakatos Lajos, akiket a lévai kórházban ápolnak. A városi rendőrök és a csendőrök sietve jelentek meg a helyszínen; de mikor a kocsma elé értek, a cigányok nagy része — a szekerekre dobált sebesültekkel — már a Kohári-utcán át Tomács felé menekült. A csendőrök üldözőbe vették őket s ma már a legtöbb tettes a járásbírósg börtönébe van bezárva.

menekült. 1867.-ben átadta a gépgyárat a fiának. Károlynak, aki tapasztalva a munkások hiányát, angol mintára kolóniákat alapított a munkások számára. Vezetése alatt a gyár folyton fejlődött, halála után pedig két fia: Károly es Oszkár testvérek vezetik a gyárat, alattuk is mi dig épül és jelenlegi virágzását körülbelül 1907.-ben érte el, bár azóta is folyon terjed, bővül és szaporodik a gyártelepek száma.

A gyártelepek külföldi ágait néztük meg es maga Kachelmann Oszkár tulajdonos volt szives bennünket katalozolni es szak-szerű magyarázatokkal elárni, amiért ez-uton is kifejezzük öszinte köszönetünket.

A gépgyár megtekintése után a sör-gyárba mentünk, ahol *Medveczky* Andor a sör készési módját adta elő es bemutatatta az árpale külföldi vegyi homlárát; végre pedig magyaros vendégszeretettel es a házigazda lekötölöz szivélyes modorával vendégelte meg sörrel a jelenlevőket. Mialatt mi a vendégszerető házigazda kezét élveztük, észre se vettük, hogy fejünk fölött volt a zivatar. Az égboltot hatalmas fekete felhő vonta be, elötétült a határ s a tikkasztó, rekkenő nyári forráságban kitört a vihar, mi azonban belülről néztük az elemek harcát es csodáltuk a természet méhében szunnyadó erők fölséges megnyilatkozását. Rövid idő múlva azonban elállt a vihar s mi kényelmesen, jó időben érkezhetünk vissza Lévára.

Kellemes kirándulásunkon sok szépet láttunk, sok vidám képet megismertünk es

ami a legtöbb, fokozódott bennünk a természet szeretete. A természet megfigyeléséből levonhatunk erőtölöz tételket is, mert az emberiség a természet képmása: jók-rosszak egyenesen vannak; természet es életnek tüköre: vidámság, öröm s szomorúság egymás mellett. Itt az élet adó kalász, mellette a dudva, a gaz; itt a magasan törekvő élet, de tövében hervadt növények árja van. De a jó ügy mégis diadalmaskodik s az élet ereje győz es elműáson. A jó es az élet, e kettő a győztes; eat fejteni ki a költő is, amikor így dalol:

„Elment a hó, zöld a barázda,
Pacsirta hujja rejtekit;
Halott szímet a föld lerázta,
De imitt-amott ma is setét ...
Hány bája van a zöld erdőnek,
Mey ne virulina a hamvakon?
Az ezredéves harmezöket,
Bevonta gyöppel az idő;
Fű verte föl a sík mezöket,
Es perrá vált a siri kő!
Mégis hiszek rendíthetetlen!
Föltámadunk! Porom a légbe
Szét hadd vigyék futo szelek!
Ki e titet szivembe véste:
Megismer minden porszemet!“

Ha a természetben gyönyörködünk, lelkünkbe jóleső meleg árad, mert látjuk lételünk célját; mi is a rög lakói vagyunk, mint a kis bogarak, mint a kis virágok, de míg nekik csak sár jutott osztályrészül, mi szárnyat kaptunk — a lelket, mely a magasha emel, messze fel, fel a rögön túl. . .

— **Művészet a városi színházban.** Egy fővárosi művészekből álló kis csapat évek óta felkeresi így nyár idején a felvidéki városokat és a tátrai fürdőket, ahol egy-egy művészetet tartanak a mirdenhová tárt karokkal várják vissza őket. E kis triász tagjai a következők: T. *Hadrik* Anna, a kitűnő drámai művésznő, a ki Bpestben a Jászai paródiájával lett híres, *Gere* Zsigmond, a Magyar Színház tagja, a Pesti Hírlap humoros „színháztörténelmének” rovatvezetője és B. *Czobor* Gyula, az Apolló kinemaszkezes művésze, akik f. hó 17-én (szerdár) nálunk is tartanak egy művészetet. Az est első a legnagyobb érdeklődéssel tekintünk már csak azért is, mert ez évben látogatják meg városunkat első ízben. Válogatott finom műsorok és személyük biztosítja leginkább, hogy igen kedves műélvezetben lesz része intelligens és műértő közönségünknek; de a magunk részéről is örvendünk neki, hogy a sok kőbörgő apró kabaré trüppök után végre igazán művészi előadást élvezünk. A számozott jegyeket elővételben Nyitrai és Társa r. t. könyvkereskedése árusítja.

— **Népkönyvtár adományozása.** A földmivélségi miniszter Oszlány községek a már előzőleg adományozott népkönyvtár kiegészítésül egy 102 kötetből álló népkönyvtári könyvgyűjteményt adományozott.

— **Üngyilkosság.** Barabarskán e hó 4-én éjjel *Cziria* Lajos, 42 éves földmives eddig ismeretlen okból felakasztotta magát. Amikor hozzátartozói megtalálták, már halott volt.

— **Csábítás kivándorlásra.** A m. kir. posta- és távirda vezérigazgatóság figyelmeztette a postahivatalokat, hogy a bucsi kivándorlási ügynökség állandóan küldik Magyarországra kivándorlásra csábító hirdetményeket, valamint a különböző nyomtatványokat és gyanu elkerülése végett a borítékokat olyan pecsétjegyekkel látják el, amelyeken különböző tárgyak, pl. varrógépek stb. rajzai láthatók. Felhívta a vezérigazgatóság a postahivatalokat, hogy a Büschből, esetleg környékéről eredő ezen postaküldeményekre legyenek postai büldemé-nyek módjára kezeljék azokat.

— **A szőlő.** A földmivélségi miniszterium most tette közzé kimutatását a szőlő állapotáról. Általában véve megállapítható, hogy a hol a fagy nem vitt véghez nagyobb pusztítást, ott elég jó termés várható, sőt némely helyen, mint például a pozsonyi kerületben, az elfagyott tökéik újiból hajtának, sőt itt-ott türtöt is hoznak. Sokféle kielégítő a szőlő fejlődése, sőt a tokjai Hegyalján kifogástalan, másfelé, különösen a laposabb vidéken gyöngye termés mutatkozik. Országos átlagban azonban közepes termés várható, ha csak nem jön közbe valami elemi csapás. Peronoszpóra eddig nem mutatkozott, a szőlőmoly és a szőlőmolyca is csak gyeren lépett föl eddig. Az erdélyi részeken a hideg időjárás különösen hátráltatta a szőlő fejlődését és sok helyen a cserebogár okozott 8—10 százalékos kárt.

— **A telefondíj pontos befizetése.** A kereskedelemügyi miniszter a telefon előfizetési díjak hátraleka miatt 22109. számú rendeletével úgy intézkedett, hogy amely előfizető az esedékesség napjától számított nyolc napon belül előfizetési díját be nem fizeti, a beszedgetésből kizárassék. Az előfizetési díj minden hónap elsőjén előre esedékes és így a kizárás a jövő hónap nyolcadikán veszi kezdetét.

— **A lévai mozi** az üres vasárnapi estéken szép műsorral gondoskodik a közönség szórakoztatásáról. A mai műsor is nagy érdekes számból áll, ezek; *A papa felesége*, 2 felv. vigjáték, *Fathé heti udonságyai*, melyek mindig nagy vonzó erővel bírnak aktuális voltuknál fogva, *Jegés halál*, drama 2 felv. és *Max angolul beszél*, bohózat. Valamennyi igen sikerült felvétel. Délután a szokott ifjúsági előadás.

— **Nyaraló- és üdültelep.** Késmárk szab. kir. város jó és olcsó nyaraló- és üdültelep A Magas Tátra tövében a szeptesi

fensíkon a Poprád-folyó mellett fekszik. A város közvetlen közelében (egyed óra) szép fenyves erdő, a „Jeruzsálemhegy“-re vezető sétányokkal, honnan elragadó kilátás nyílik az egész Poprádvölgyre, a Király-hegyre, a szept. Magurára, de különösen a Magas Tátra. Levegője pormentes és ózondús, kitűnő forrásvezetékekkel. Közterei és utcái csatornázottak és kövezettek. Igen kellemes kirándulások tehetőek úgy a közvetlen környékre, mint a Magas Tátra. Az itt székelő Magyar Tatra-Egyesület szervezi minden héten a társas kirándulásokat. Számos műemlékkel, u. m.: Thökölyvár, Thököly-muzeum, az ev. fatemplom (XVII. századbeli ritkaság), a róm. kath. gót stílusú templom (a XIV. századból), a campanile (a XIV. századból). Vasuti állomás külön Tatravonatokkal. 2 kaszinó, melyben az állandó vendégeket is díjtalanul szívesen látjuk. Az ország legrégebbi „Lővészegylet“-ének helyisége szintén rendelkezésre áll. A szeptesi specialitások előállításának középpontja. Lakószobák árai magánházakban 20—30—40 korona. Ebéd és vacsora vendégekben vagy kifőzdékben havonként 60—70 korona; csak ebéd 40 korona. Ebéd napi ára: 1'80 és 2'—korona. Reggeli vagy uzsonna háznál vagy cukrászdában 6—7 korona. Családoknak külön kedvezmény! Részletes felvilágosítást nyújt Schmidt Emil könyvkereskedő.

— **A lutrijáték eredete.** A lutrijátéknak az egykori genouai köztársaságban ringott a bölcsője, de eleinte nem számok, hanem nevek kisorsolásából állott. Genoua polgárai a szenátorok neveire, akiket évenként kétszer sorsoltak ki a különböző államhivatalokra, fogadásokat kötöttek. Miután a kormány ebben a játékban kitűnő pénzforrásra tett szert, vegre maga is fogadásokat kötött. A szenátorok neveit egy szerencsekerékbe dobták és a doge-palota loggiájában nyilvánosan kisorsolták. Miután abban az időben Genouában 90 szenátor volt, később a nevek helyett számokat helyeztek a kerékbe és a számokat szintén kilencvenben állapították meg. Americo Scarlati elmondja, hogy Benedetto *Gentile* szenátor nevét évtizedeken át egyetlenegyszer sem húzták ki, amiből kiderült, hogy a nyereség eshetősége a sorsjátékokban nem igen biztató.

— **Fiúnevelő-intézet Vácán.** A Szent József fiúnevelő-intézet Igazgatósága felvesz I—VIII. osztályba járó, római katolikus vallású gimnáziumi tanulókat. — Havi ellátási díj 50 korona. — Az intézet kizárólag pápi vezetés alatt áll. A növendékek a vacsi kegyes-tanítórendi főgimnáziumba iratnak be. Egyházmegyei tanítók gyermekei kedvezményben részesülnek. — Pályázati határidő július 15. — Bővebb felvilágosítást készséggel nyújt az intézet Igazgatósága (Vác, Honvédsor 4. sz.)

— **A kisüstösök magasabb megadóztatása.** A pénzügyminiszter a nyár folyamán törvényjavaslatot szándékozik előterjesztetni a kisüstön főzött pálinka megadóztatásának szabályozása tárgyában. A miniszter az általánosítás mértékét nagyobb arányban szándékozik felemelni azoknál, akik iparszerűleg foglalkoznak szeszfőzésessel és akiknek olyan kisüstjeik vannak, amelyekkel sokkal nagyobb mennyiségű szesz termelhető ki, mint amennyit a mai általánosítási mérvék elérnek. Viszont a kisgazdáknak az általánosítás mérvé csak olyan mértékben fog emelkedni, amint ezt az 1908. XXVIII. t.-c. megállapította.

— **A belügyminiszter a közegészségügyről.** Sándor János belügyminiszter bővebben nyilatkozott a közegészségügyi hiányokról, nevezetesen az orvosok kérdéséről, amennyiben több szék körorvosi állás most sircs betöltve, mert a fiatal orvosok nem vállalkoznak rá. Ugyanazt, amit a múlt évben bőven kifejtettünk, amelyre csak azt az egy orvosási módot ajánlhattuk, amelyet most a belügyminiszter is mint valószínűleg teljesítendő, előadott. — Ez pedig a körorvosok államosítása. — Mert ha a fiatal orvos biztos égisztenciára, sőt időszakos emelkedésre számíthat s ha állami alkalmazásban van, el is kell mennie oda, ahol szükség van rá;

akkor majd nem választja a jólét helyett a bizonytalan városi nyomorgást. Megelégedéssel közöljük a miniszter nyilatkozatát arról is, hogy a fürdőtörvényt nemcsakára elő fogja terjesztetni. A fürdők rendezése és föllendítése Magyarországnak nagy erkölcsi és gazdasági érdeke.

Közönség köréből.

Bücsü.

Léváról való áthelyeztetésem folytán mindazon jóbarátaimnak és ismerőseimnek, kikről nem volt alkalmam személyesen búcsút venni, ezután monok Istenhozzádót, s kérem őket, tartsanak meg szives jóemléküben.

Bogner Gyula.

Lévai piaciárak.

Rovatvezető: Dr. Horváth Gyula rendőrkapitány.

Buza m. mázsánként 25 kor. 80 fillértől 26 kor. — fill. Kétszeres 16 kor. — fill. 17 kor. — fill. Rozs 18 kor. 50 fill. 19 kor. — fill. Arpa 15 kor. — fill. 16 kor. — fill. Zab 16 kor. — fill. 18 kor. — fill. Kukorica 16 kor. — fill. 18 kor. — fill. — Lencse 40 kor. — fill. 42 kor. — fill. — Bab 18 kor. — fill. 20 kor. — fill. — Köles 13 kor. — fill. 14 kor. — fill.

Vetőmagvak 100 kilónként: Vörös lóhere természetűl arankamentes 175—180 Vörös lóhere, kir arankás 165—175 Vörös lóhere, nagy arankás 150—160 Lucerna természetűl arankamentes 130—138 Lucerna, világos szemű arankás 115—102.

Közgazdaság.

A zöldtrágyázás haszna és jövedelmezősége.

A zöldtrágyázás céljaira szolgáló növények, minők az összes pillangós virágok; nevezetesen a csillagfürt, a libor here, a libab, a svéd lóhere, a borsó, a szösös bükköny stb. nem csak lényegesen javítják a termő talajt az által hogy a levegőből nitrogént köntnek le, hanem az alszántott zöld növényzetet nagy mennyiségű szerves tápanyag is kerü a földre, ahol ez az anyag megéri, s így a földet tevényesebbé, tehát termőképesebbé változtatja. A zöldtrágyázást nálunk legeredményesebben ott használják, ahol soványabb, tevény, szegény, főként homokos földek megrágyázása istálló trágyával részint igen költséges, részint pedig más nehézségekkel is jár.

Homokos földekben legjobban bevált zöldtrágya növény a fehér virágú csillagfürt, amelyből 60—80 kg. magot vethetünk kat. holdanként; a vetést tarló szántásban eszközöljük. Alászántása október-novemberben történik akkor, mikor teljes virágzásban van. Alászántása előtt beengedjük le a növényzetet. Tavasszal azután bármely növényt vethetünk utána, mégis legnagyobb terméshöbületet a burgonya és zab szokott felmutatni.

A csillagfürtnek tehát mint zöldtrágya növénynek az az előnye van egyéb pillangós virágú zöldtrágya növényvel szemben, hogy július-augusztusban vethet, ugyan azon év október-november havában alászántható, s így tavasszal bármely növényt vethet utána. Ellenben pl. a szösös bükköny jobb zöldtrágya növény a csillagfürtnél, mert a legrosszabb futóhomokban is nagy termés, ad, s ennek folytán úgy mint humuszban jobban gazdagítja a talajt mint a csillagfürt de viszont nem szántható alá ugyanazon, hanem csak a következő évben. Szintén tarlószántásban július-augusztusban kell vetni, s a következő évben május végén, július elején alászántani, s így nem vethető utána tavaszi növény, legfeljebb csalamádé, köles, pohánk. Anyi azonban bizonyos, hogyha valamely futóhomok területet háromszor egymásután vagy mondjuk akár két évenként szösös bükkönnyel vetünk, s azt tevényleg alá szántjuk, a homok átváltozik sötét barna színűvé, megkötődik, s termékenyebbé válik. Valóban balgaság a szösös bükkönyt ezen nagy előnyét futó homok területeken ki nem használni.

Vasuti új menetrend 1914. június hó 15-től.

Nem szabad azonban elfeledni, hogy a zöldtrágya növényekkel a humusos kivül csak egyféle növényi tápláló anyagot: nitrogént juttatunk a talajba, holott ezenkívül foszforosavra és kálira is van szüksége a növényzetnek, tehát igazán nagy eredményeket csak akkor érhetünk el a zöldtrágyázással, ha egyidejűleg káliuszuperfoszfáttal is trágyázunk a talajt. Akkor amikor szősős bükköny vagy csillagfürt maggal bevetjük a talajt, kell azt k. holdanként 200 kg. kaliszuperfoszfáttal is beszórniuk.

Ha homoki gazdáink ugar helyett zöldtrágyázást üzenek, rövid néhány év alatt megháron szoroznáknak meg a termésük értékeit.

A műtrágyák megfelelő alátakarása.

Tudjuk azt a műtrágyázásról, hogy annak fő célja a növények által a talajból kivett tápláló anyagoknak visszafordítása, s ez által a talaj termőképességének lényeges fokozása. Ebbeli rendeltetésének a műtrágyázás csakis az esetben képes teljesen megfelelni, ha a műtrágyákat a talajjal kellően összekeverjük és alátakarjuk. Erre annyival is nagyobb szükség van, mert a kelő alátakarás bizonyos tekintetben a szárazság ellen is óvszert nyújt. A növények ugyanis akkor szenvednek legtöbbet a szárazságtól, ha nem elég mélyen gyökereznek, már pedig a gyökerek rendszerint arra felé ágaznak, amerre a legtöbb könnyen oldódó tápláló anyagokhoz jutnak. Ha tehát a műtrágyát alászántjuk, a szívó gyökerek túlnyomó rész nem a könnyen száradó felső rétegbe, hanem a növényeket éltető nedvességet jobban megtartó alsó talajrétegekbe hatolnak, s ezzel a műtrágyák hatását is eredményesebbé tezik. Tudnunk kell továbbá azt is, hogy minél szárazságra hajlabb az illető vidék, annál korábban kell a vetést megelőzőleg a műtrágyát kiszórni és alátakarni. Ez az alátakarás 10–12 cm. mélységű lehet. A korai kiszórás, az alátakarás, — illetőleg alászántás, esetleg a letárcsázás mindenképp eredményes előfeltételei a műtrágyák, nevezetesen az őszszel alkalmazott szuperfoszfát és káliók érvényesülésének.

Az alátakarás alól kivételt csupán a chilisalétrom képez, mint olyan trágyaszor, amely rendkívül könnyen oldódik, s a talaj vízében oldva marad. Ezért a chilisalétromot ha alkalmazzuk mindig kikelés után szórjuk rá a vetésre.

Igy tehát a műtrágyák alkalmazásának is megvan a maguk helyes fogásai, amiket ha elmulasztunk megtenni, a műtrágyák által biztosított terméshozást szép kihatásait is csökkenteni fogjuk.

Az anyakönyvi hivatal bejegyzése

1914. évi jun. hó 7-től 1914. évi jun. hó 14-ig

Születés.

A szülők neve	A gyermek neve	A gyermek neve
Ghimessy Mihály Strba Etel	leány	Hona Mária
Dohány János Steher Rozália	fiú	László
Német Andras Kovács Júlia	fiú	Sandor
Dr Balog Sandor Engel Olga	leány	Katalin

Háialozás.

Az elhunyt neve	Kora	A halál oka
Kántor Bálint	50	gyomororrák
Rafael Ferenc	37	agyrongcsóias
Drobní Istvan	17 hó	tudógyulladás
Lauko Ferencné	53	kizart serv
Tulnyer Zsuzsanna		

Nyiltér.

Schwarz Fülöp és Singer Gréte
jegyesek

LÉVA FÜRTH
Bajorország

Keresek egy 3 szobás lakást ez év augusztus hó elsejétől lehetőleg fürdőszobával. Bővebbet: Nyitrai és Társa r. t. könyvnyomdájában.

G.-Berzence—Léva. Léva—Csata—Párkány-Nána				Párkány-Nána—Csata—Léva. Léva—G.-Berzence			
G.-Berzence ind.	604	1225	5 ²⁵	Budapest ind.	705	210	655
Jájna	610	1232	5 ³²	Bécs	1125	925	450
Saskó-Váralja*	619	1242	5 ⁴²	Párkány-Nána ind.	540	855	108
G.-Szt.-Kereszt	626	1250	5 ⁵⁰	Köhid-Gyarmath	555	910	128
Geletnek-Szklénó	643	109	6 ⁰⁹	Kéménd	608	928	136
Szénásfalu-Vihnye	649	116	6 ¹⁶	Bény	619	984	147
Zsarnóca	711	137	6 ³⁷	Csata . . . . . érk.	629	944	157
Zsarnóca-Füreszm.*	716	142	6 ⁴⁴	Csata . . . . . ind.	637	966	205
Garamrév	722	149	6 ⁵¹	Oroszka	644	1004	212
Rudnó	732	200	7 ⁰²	Garam-Damásd	653	1012	221
Ujbánya	738	206	7 ⁰⁸	Zseliz	705	1023	232
Bars-Berzence 6. órh.*	748	218	7 ¹⁹	Nagy-Salló	729	1048	257
G.-Szt.-Benedek	807	237	7 ³⁹	Alsó Várad	744	1108	312
Kovácsi	817	249	7 ⁴⁸	Nagy-Szece	748	1108	317
Nagy-Koszmály	828	259	8 ⁰¹	Léva . . . . . érk.	800	1119	328
Léva . . . . . érk.	843	316	8 ¹⁶	Léva . . . . . ind.	809	1155	328
Léva . . . . . ind.	504	851	1201	Nagy-Koszmály	827	1214	710
Nagy-Szece	514	901	1218	Kovácsi	835	1224	718
Alsó-Várad	522	907	1220	G.-Szt.-Benedek	853	1248	738
Nagy-Salló	546	927	1240	Bars-Berzence 6. órh.	908	1255	748
Zeliz	609	945	1258	Ujbánya	914	198	759
Garam-Damásd	620	955	109	Rudnó	919	113	804
Oroszka	629	1004	121	Garamrév	930	124	815
Csata . . . . . érk.	685	1010	127	Zsarnóca-Füreszm.	986	131	821
" . . . . . ind.	650	1010	185	Zsarnóca	958	146	834
Bény	701	1031	147	Szénásfalu-Vihnye	1006	201	847
Kéménd	711	1041	157	Geletnek-Szklénó	1012	209	853
Köhid-Gyarmath	723	1053	209	Garam-Szt.-Kereszt	1030	230	871
Párkány-Nána érk.	737	1107	228	Saskó-Váralja	1037	239	918
Budapest felé . . . . . ind.	837	331	8 ⁰⁷	Jájna	1046	249	927
" " gyors "	831	1286	8 ²⁵	G.-Berzence	1053	257	934
" " érk. "	1115	545	10 ³⁵				
" " gyors "	940	200	9 ⁴⁵				
Bécs felé . . . . . ind.	757						
" " gyors "	826	1185	308				
" " érk. "							
" " gy. "	1214	540	550				

A garamkovácsii—ar.-maróti vonalon.

809	1250	702	ind.	LÉVA	érk.	843	316	816
7702	7704	7706	állomások:			7701	7711	7713
sz. vonat	sz. vonat	sz. vonat				sz. vonat	sz. vonat	sz. vonat
840	254	757	U	Garamkovácsii	△	811	212	650
846	301	703		Kovácsmocsár (f. m. h.)		806	204	642
906	321	823		Valkócz		749	140	619
916	331	833		Perlep		738	133	603
926	341	843		Ar.-maróti megálló		727	106	546
930	346	847		Petőtelep (m. r. h.)		724	102	542
938	351	855		Aranyosmarót	U	712	1230	520

„Utmutató“ legújabb vasuti menetrend kapható:

Nyitrai és Társa r. t.
könyv-, papir- és zeneműkereskedésében Léván.

FRITZELAKK a legjobb padlófesték
NUMATA a legjobb zománclakkfesték
„házi használatra“ „bútorok, ajtók stb.

Egy ecsetvonással színt és fényt ad.

TARTÓSI ELEGÁNS! KIADÓSI!
Használatban a **LEGOLCSÓBB!**

Vásárlásnál ügyeljen a törvényesen védett névre és etiketre;
minden más csomagolást utasítson vissza!

Kapható: STERN JÓZSEF festékkereskedésében, LÉVÁN.

Füzletünkhöz
gyakornok

kerestetik

SZAUER IZIDOR és MÓR. LÉVA.

Ház eladás.Léván, Bati-utca 24.
számu ház eladó.

Bővebbet ott a házban.

Táncitanítási értesítés!

Léva város és vidéke nagyrabecsült közönségét tisztelettel értesítem, hogy 1914. évi július hó 1-én a Városi szálló színháztermében

tánckurzust nyitok.

Remélve, hogy 10 évi Léván való működésem után a n. é. közönség bizalmát és pártfogását ezidén is elnyerem.

Beiratkozások és előjegyzéseket szívességtől Schultz papírkereskedése fogad el. Junius 25-től személyesen a tánciskola irodájában.

Felnőtt, gyermek és diák-csoportok! Különórák!

Mindencsoportban One Step, Tangó és Furlana tanítása! Családok által összeállított zártkörű csoportok tanítását elvállalom! ..

Szíves pártfogást kér

KREUTZ GYULA

Ő csasz. és királyi fensége Erzsébet hercegnő volt táncitanítója.

Több fővárosi leányiskola és az Esztergomi erseki felső leánynevelő rendes tanítója. ..

Főv. tanintézet: VIII. Baross-utca 59 szám.

Kiadó lakás.

5 szobás lakás mellékhelyiségekkel, kerttel. f. évi nov. 1 től kiadó. Bővebbet Szauer Izidor és Mór cégnél Léván.

== Kölcsonkönyvtár ==

NYITRAI és TÁRSA R. T.
könyvkereskedésében LÉVÁN.

KNAPP DÁVID

mezőgazdasági és varrógépek nagy raktára

Telefon szám: 33.

Léván.

Telefon szám: 33.

Piactéren, nagy kiterjedésű gépraktárom céljára épült házamban nagy választéku állandó gépkiállítás van berendezve.

Hazai gyártmányu gépek:

Ganz-féle motorok minden nagyságban, Hofherr és Schrantz gőzcséplő készletek, eredeti Melichár-féle vetőgépek, Bächer-féle ekék és talajművelő eszközök, valamint minden eszakra vágó gépek és géprészek.

Világhírű RAPID lénczoskutak.

Legjobb minőségű takarmánykamrák elkészítése és felállítása jutányos árakban.

Igyék naponta 1—2 palack

Szent István

dupla maláta sört,

mert ez a legelső, a valódi!!

A söriparban korszakot alkotó a

Kőbányai Polgári Sörfőzde

ezen világhírű söre, melyet ma minden országban utánoznak. Nemcsak a legelvezetesebb üdítő ital, de csodálatos gyógyhatása is van idegesség, étvágyhiány, vérszegénység, álmatlanság, tüdő és gyomorbajoknál. Igen ajánlható lábbadozó betegeknek és szoptató nőknek is.

Ajánlják: Dr. Korányi, Dr. Ángyán, Dr. Herczel tanár urak Budapesten, Glax tanár ur Abáziában és számos más szaktekintély.

LÉVAI főraktár:

Szenessy, Tonhaiser és Tsa. cégnél.

Kapható minden jobb kávéházban, fűszer és csemegeüzletben

Jugyon
ADUNK HASZNÁLATRA
MŰVÉSI KIVITELŰ TŰZ ÉS BETÖRÉSMENTES, ÚJ PÁNCEL
TAKARÉKPERSELYT
BÁRKINEK.
Jugon
PÉSTMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR R. T.
BUDAPEST, IV. Kötő utca 33.

Ma moziba megyünk!
Az APOLLO mozgósínház
músora érdekes.

„CLUB“ cigarettapapíros

csak az itten látható
jelvényekkel valódi.

Minden könyvecske 100 lap.

!! Utánzatoktól óvakodjunk !!

Császárfürdő. Budapesten. Nyári és téli gyógyhely a magyar irtalmasrend tulajdona. Elsőrangú Kénese hévízü gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, iszaphorogatók, uszodák, külön hölgyek és urak részére. Török-, kő- és márványfürdők: hőlég-, szénsavas- és villamosvízfürdők. A fürdők kitűnő eredményei használatnak főleg csuzos bántalmaknál és idegbajok ellen ivó-kúra és légzőszervek hurutos eseteiben a testi pangásoknál 200 kényelmes lakószoba. Szolid kezelés, jutányos árak: Gyógy és zenedíj nincs. Prospektust ingyen és bérmentve küld.

Az igazgatóság

KAJSZIN BARACK

alföldi termés, kilónként 40 fillérért, házhoz szállítva, — előjegyezhető NYITRAI és TÁRSA r. t. cegnel Leván.

Eladó ház és telkek.

Kálnai u. 15. sz. ház; Percz utcában 8 háztelek és a Kereszthegyen 1/2 hold 6 éves oltvány szőlő eladó.
Bővebbet: Kálnai u. 15. alatt.

HARRY Leather Polisch

Az úri világ cipőtisztító szere! Kapható 60 fill. és 1 kor. dobozokban.
LÉVA Kovács Sándor cipőkereskedés.

Nagybani ezétküldési telep:

Reiter és Társa Budapest VII

NESTLÉ FÉLE régbevált GYERMEKLISZT

Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről díjtalanul küld a HENRI NESTLÉ cég, WIEN, I., Biberstrasse 92. P.

Költözködést

helyben és vidéken legjutányosabban elvállal

SPITZ ARMIN

szállító

LÉVA, Szepessy-utca 22.

Május 1-től Honvéd-utca 8.

TAVASZI VÁSÁR!

KERN TESTVÉREK

fűszer-, gyarmatáru- és vasnagyszerkedésében

Alapított 1881.

LÉVÁN.

Telefon szám 14.

Legjobb fűszer- és csemegeárak.

Naponta friss felvágottak.

Főtt prágai sonka, teavaj.

Legjobb minőségű kávék.

„Gloria“ perkolált kávé különlegesség.

Csemegebor, likőr, cognac, pezsgő stb.

Virág-, konyhakerti- valamint mezőgazdasági magvak.

Vasárak és konyhafelszerelési cikkek.

Valódi nikkell, aluminium, sphinx, zománcozott lemez és öntöttvas konyhaedények, modern háztartási cikkek. Villamos főzőedények, forralók és vasalók.

GAZDASÁGI CIKKEK:

Ásó, kapa, lépát, csékány, acélvilla, fűrés, ojtókés, metszőolló, ágfűrés, tömlő, szivattyú, vízmentes ponyva, gépszij gyári áron.

Összes kerti-, mezőgazdasági-, méhészeti- és tejgazdasági szerszámok. — — —

Építési anyagok: cement, gipsz, mennyezet nád, vasgerendák, horganyozott sodronyfórat kerítés nagy raktára. — —

Szuperfoszfát lerakat.

A KÖZSÉGI TISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERZŐDÉSES SZÁLLÍTÓI.

Pigler

Ruhákat fest és tisztít

Gallérokat vasal

Léva

Klapka-utca 22.